

- міддю, кадмієм і арсеном. *Физиология и биохимия культ. растений*. 2009. 41, № 1. С. 50–58.
2. Симбіоз. Словник-довідник з екології : навч.-метод. посіб. / уклад. О. Г. Лановенко, О. О. Остапішина. Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2013. С. 160.
  3. Rootella. Stroller Ukraine. 11 с. URL: <https://www.stollerukraine.com.ua/assets/files/Rootella-booklet.pdf> (дата звернення: 16.03.2022).
  4. Smith S.E., Read D.J. Mycorrhizal Symbiosis. 3rd Edition. Academic Press, 2008. 800 p.

УДК 595.787

**ПІДРОДИНА ВЕДМЕДИЦІ (ARCTIINAE) (LEPIDOPTERA,
EREVIDAE) У ФАУНІ УКРАЇНИ**

Прокоп'як М.З., Коваль І.Я., Голіней Г.М., Гузік У.М.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: mosula@chem-bio.com.ua

Лускокрилі – один із рядів комах, найчисленніших за кількістю видів, представники якого поширені на всіх континентах, за винятком Антарктиди. Більшість видів лускокрилих на стадії імаго живиться нектаром квітів, і тому є важливими запилювачами багатьох видів рослин. Вони посідають важливе місце в кругообігу речовин у природі, оскільки живляться рослинною їжею, а самі є кормовою базою для багатьох видів хижаків, особливо птахів і паразитів. Личинки представників цього ряду є поширеними шкідниками сільськогосподарських культур. 55 видів лускокрилих занесено до Червоної книги України (2009 р.). Вивченням ряду Лускокрилих займалися Ю. П. Некрутенко – автор 5 монографій і понад 150 статей, І. Г. Плющ – автор понад 45 наукових робіт із дослідження фауни лускокрилих, Л. А. Шелюжко – збирач однієї з найбільших у світі колекцій лускокрилих [2].

Систематика ряду Лускокрилі на сьогодні недостатньо розроблена. Усього в світовій фауні налічують від 100 до 200 родин (систематики ще не дійшли згоди щодо їхньої кількості,

але останнім часом спостерігається тенденція до збільшення кількості родин і зменшення їх об'єму). В останній час набула значного поширення молекулярна систематика, побудована на аналізі генетичного матеріалу. Ця система класифікації виявила численні еволюційні зв'язки між організмами, які до того не були відомі. Тому завдяки впровадженню молекулярної систематики, теперішня класифікація живих істот вже багато в чому скорегована й буде корегуватись і надалі. Одним з прикладів є корегування таксономічного положення теперішньої підродини Ведмедиці (Arctiinae), яка донедавна відповідала категорії родини Ведмедиці (Arctiidae) [6, 8].

Ведмедиці – метелики середніх і великих розмірів з яскравим малюнком на крилах, товстим, волохатим тулубом, короткими вусиками і короткими ногами. Метою роботи було вивчити сучасний видовий склад підродини Ведмедиці (Arctiinae) ряду Лускокрилі (Lepidoptera), які поширені на території України і Тернопільської області зокрема.

Для реалізації мети цього дослідження і вирішення поставлених завдань було використано наступні методи: опрацювання і аналіз літературних джерел з проблем представленої тематики; аналіз ентомологічних колекцій кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, ідентифікація комах з використанням визначників.

Згідно даних [1], на території України поширені *Callimorpha quadripunctaria* (Poda, 1761), *C. dominula* (Linnaeus, 1758), *Phragmatobia fuliginosa* (Linnaeus, 1758), *Spilosoma urticae* (Esper, 1789), *Rhyparia purpurata* (Linnaeus, 1758), *Diacrisia sannio* (Linnaeus, 1758), *Lithosia quadra* (Linnaeus, 1758), *L. complana* (Linnaeus, 1758), *Arctia festiva* (Hufnagel, 1766), *A. villica* (Linnaeus, 1758), *A. caja* (Linnaeus, 1758), *Hyphantria cunea* (Drury, 1773). Згідно даних м.н.с. Поліського заповідника В.В. Пархоменка (роки дослідження 2002–2009 рр.) у список виявлених безхребетних перспективного заказника «Вакалівський» (23 км на північний схід від м. Суми, в околицях с. Битиця і Вакалівщина, у західній частині Сумського району Сумської області) внесено наступних представників підродини Ведмедиці: *Arctia caja*, *A. villica*, *Diacrisia sannio*, *Spilosoma*

lubricipeda, *S. urticae*, *Phragmatobia fuliginosa*, *Diaphora mendica* (Clerck, 1759), *Spilarctia luteum* (Hufnagel, 1766) [4].

Згідно даних [7] на території України ідентифіковані наступні представники підродини Ведмедиці (види, які уже згадувалися вище не повторюємо): рід *Arctia* – 4 види (*Arctia flavia* (Füssli, 1779), *Tyria jacobaeae* (Linnaeus, 1758)); *Callimorpha* – 1 вид; *Chelis* – 1 вид (*Chelis maculosa* (Gerning, 1780)); *Coscinia* – 1 вид (*Coscinia striata* (Linnaeus, 1758)); *Diacrisia* – 1 вид; *Euplagia* – 1 вид (*Euplagia quadripunctaria* (Poda, 1761)); *Hypercompe* – 1 вид (*Hypercompe scribonia* (Stoll, 1790)); *Hyphoraia* – 1 вид (*Hyphoraia aulica* (Linnaeus, 1758)); *Phragmatobia* – 3 види (*Phragmatobia luctifera* (Denis & Schiffermüller, 1775), *P. placida* (Frivaldszky, 1835)); *Pyrrharctia* – 1 вид (*Pyrrharctia isabella* (J.E. Smith, 1797)); *Spilarctia* – 1 вид; *Spilosoma* – 1 вид; *Tyria* – 1 вид (*Tyria jacobaeae* (Linnaeus, 1758)).

В ентомологічних колекціях кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка наявні наступні представники підродини Ведмедиці: ведмедиця Кайя, ведмедиця м'ятна, ведмедиця сільська, ведмедиця бурея.

До Червоної книги України (2009 р.) занесені такі представники підродини Ведмедиці як ведмедиця велика (*Pericallia matronula*) і ведмедиця-господиня (*C. dominula*). Згідно даних, внесених в Екологічний паспорт Тернопільської області станом на 01.01.2021 р., ведмедиця велика і ведмедиця-господиня відносяться до видів, які охороняються в області [3].

Для отримання детальніших результатів щодо видового складу й поширення представників підродини Ведмедиці й проведення комплексної еколого-фауністичної інвентаризації комах, у подальшому плануємо проводити систематичні ентомологічні дослідження фауни України. Вважаємо, що ці дані можна використати як вихідні матеріали для подальшого аналізу зміни видового різноманіття лускокрилих з урахуванням збереження біорізноманіття.

Список літератури

1. Гусев В. І., Єрмоленко В. М., Свищук В. В., Шмиговський К. А. Атлас комах України. Київ : Рад. шк., 1962. 304 с.

2. Дмитрів В. В., Голіней Г. М. Видове різноманіття ряду Лускокрилі, або Метелики – Lepidoptera у зоологічних фондах кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. *Тернопільські біологічні читання – Ternopil bioscience – 2019* : матер. всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 80-річчю від дня народження д.б.н., проф. Явоненка О. Ф. та 75-річчя від дня народження д.б.н., проф. Яковенка Б. В. (Тернопіль, 4–5 листоп. 2019 р.). Тернопіль : Вектор, 2019. С. 109–112.
3. Екологічний паспорт Тернопільська область. 152 с. URL: <http://ecoternopil.gov.ua/index.php/stan-dovkilliya/ekopasport> (дата звернення: 16.06.2021).
4. Степи України. Список виявлених безхребетних. URL: <https://pryroda.in.ua/step/dodatok-1-spisok-viyavlenix-bezhxrebetnix/> (дата звернення: 05.02.2021).
5. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 600 с.
6. Bayarsaikhan U., Ju Y-D., Park B.-S., Na S.-M., Kim J.-W., Lee D.-J., Ko J.-H., Bae Y.-S. Review of the subfamily Arctiinae (Lepidoptera : Erebidae) in South Korea, with a newly recorded genus. *Journal of Asia-Pacific Biodiversity*. 2017. Vol. 10, Is. 2. P. 137–153. doi: 10.1016/j.japb.2017.01.002.
7. Ukrainian Biodiversity Information Network. URL: <http://ukrbin.com/> (дата звернення: 16.06.2021).
8. Zahiri R., Holloway J., Kitching I., Lafontaine D., Mutanen M., Wahlberg N. Molecular phylogenetics of Erebidae (Lepidoptera, Noctuoidea). *Systematic Entomology*. 2012. Vol. 37. P. 102–124. doi: 10.1111/j.1365-3113.2011.00607.x.